

نمایش خیابانی در ایران

و

تئاتر خیابانی در جهان

محمود فرهنگ

www.ketab.ir

سرشناسه
عنوان و نام پدیدآور : فرهنگ، محمود، ۱۳۳۶ -
نمایش خیابانی در ایران و تئاتر خیابانی در جهان / محمود فرهنگ : ویراستار مینا اکبری جاوید.
مشخصات نشر : تهران: بنیاد فرهنگی هنری رودکی، انتشارات، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری : ۷۷۴ ص.: مصور
شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۹۲۴۵۹-۸-۷
وضعیت فهرست نویسی : فیبا
یادداشت : کتابنامه.
موضوع : نمایش خیابانی
Street theater
نمایش خیابانی -- ایران
Street theater -- Iran
نمایش در هوای آزاد
Theater, Open-air
شناسه افزوده : بنیاد فرهنگی هنری رودکی
رده بندی کنگره : PN۲۲۱۹
رده بندی دیویی : ۷۹۲/۰۲۴
شماره کتابشناسی ملی : ۸۷۶۹۳۱۷

www.ketab.ir

نمایش خیابانی در ایران و تئاتر خیابانی در جهان

نویسنده : محمود فرهنگ

ویراستار: مینا اکبری جاوید

ناشر: بنیاد فرهنگی هنری رودکی

صفحه آرا: محمد فقیهی

چاپ و صحافی: طهرانی

نوبت چاپ: اول ۱۴۰۱

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۲۴۵۹-۸-۷

نشانی: تهران. خیابان حافظ. خیابان استاد شهریار (پهنه رودکی). انتشارات بنیاد فرهنگی هنری رودکی.

تلفن: ۶۶۷۵۷۵۰۶ کدپستی: ۱۱۳۳۹۱۴۹۴۹

در دوره کوتاهی که در کانون تاتر دینی به عنوان دبیر جشنواره صاحب‌دلان افتخار همکاری با جناب محمود فرهنگ نصیم شده، متوجه شدم که ایشان یکی از معدود افرادی است که اطلاعات وسیعی دارد از آنچه بر دوره چهل ساله تاتر پس از انقلاب گذشته است. این اطلاعات هم حاصل تجربه‌های مدیریتی ایشان است و هم تجربه‌های کارگردانی و بازیگری؛ که این هر دو وجهه در طول چهل سال استمرار داشته و وقفه‌ای در آن رخ نداده، و در نتیجه تجربه‌های منحصر به فردی را برای ایشان به ارمغان آورده، که به نظرم قلمی کردن آنها می‌تواند اطلاعات مستند و ارزشمندی را در اختیار پژوهشگران و نیز دانشجویان تاتر و همچنین علاقه‌مندان به حوزه نمایش قرار دهد. در طول دوره کوتاه همکاری، سفارش اکیدم به ایشان نوشتن خاطرات در هر دو صیغه مدیریتی و نیز تجربه‌های بازیگری و کارگردانی بوده است و راکد ماندن این تجربه‌ها و قلمی نشدنشان را دریغی برای حوزه نمایش دانسته‌ام، چراکه خاطره نویسی یا خاطره گویی از شخصیت‌ها و رویدادهای مهم، نوری است که بر گوشه‌های تاریک و ناپیدای آنچه گذشته است، می‌تاباند و بسیاری از ابهام‌ها را برطرف می‌کند.

درعین حال؛ بسیار بار از دوستان تاتری شنیده‌ام که از جناب فرهنگ به عنوان پدر نمایش خیابانی یاد می‌کنند. باراول که شنیدم؛ این عنوان به نظرم ادعایی بزرگ و اغراق شده آمد و آن را به پای تعارف‌هایی که میان همکاران رایج است و گاه به شوخی به هم نسبت می‌دهند، گذاشتم؛ اما کم‌کم متوجه شدم، قضیه جدی است و ایشان با همت و دقت و پیگیری، ظرفیت‌های کاربردی نمایش خیابانی را از همان ابتدای پیروزی انقلاب اسلامی تشخیص داده و در طول زمان به صورت‌های مختلف آن را پروریده و در دهه هفتاد با پذیرش مسئولیت، کانون نمایش خیابانی را در مرکز هنرهای نمایشی تأسیس کرده و در طول دو دهه با استاد به آماري که بنده فقط به بخشی از آن‌ها اشاره می‌کنم، حقیقتاً کانون نمایش خیابانی را پدیرانه مدیریت کرده است، از جمله؛ ساماندهی سیصد گروه خیابانی در سراسر کشور، بیش از پنج هزار اجرای نمایش خیابانی در تهران و هفت هزار

اجرا در شهرستان ها و دو هزار اجرا در پارک های تهران و صد روز اجرا در صد مکان و چهارصد اجرای دفاع مقدسی در چهارصد مدرسه با احتساب صد و پنجاه هزار تماشاچی! به فرمایش جناب فرهنگ؛ خاستگاه عده ای از بازیگران مطرح امروز سینما و تلویزیون همین نمایش خیابانی بوده است. سالهاست که نمایش خیابانی جزء لاینفک هر جشنواره ایرانی است، نمایشی که پیش چشم مردم است و رهگذران را ساعتی مقیم جلوه گری خویش می کند.

اکنون می خواهم خوشحالی ام را از این بابت ابراز کنم که ایشان طی چند سال گذشته دست به قلم شده اند و علاوه بر نگارش خاطرات دوره های مختلف مدیریتی و هنری خویش، رویکردی تخصصی را نیز در تالیف و تدوین نمایش خیابانی در پیش گرفته اند که حاصلش کتاب یقی روی شما بزرگوران است.

نگاهی گذرا به عناوین کتاب نشان می دهد که جناب فرهنگ، نگاهی چند جانبه به نمایش خیابانی دارد، از پیدایش آن در جهان گرفته تا گونه های مختلف آن و موقعیتش در کشورهای دیگر جهان و بومی کردن ساختار نمایش خیابانی با توجه به گونه های تعزیه و معرکه گیری و نمایش میدانی و تخت حوضی و حیمه شب بازی و... مورد ارزیابی قرار گرفته و منبعی موثر و ارزشمند برای پژوهشگران و دانشجویان و خوانندگان علاقه مند به این گونه مباحث فراهم آمده است.

سخن را با آرزوی سلامتی و طول عمر برای جناب فرهنگ کوتاه میکنم. با شناختی که از همت و دقت و پیگیری ایشان در پیشبرد امور دارم، مطمئنم در امر پژوهش و نیز خاطره نویسی نیز خوش خواهند درخشید و با آثاری پربار بر داشته های ما خواهند افزود.

فهرست اجمالی

فصل اول: پیدایش تئاتر خیابانی در جهان	۷
فصل دوم: نمونه‌هایی از تئاتر خیابانی در شوروی، آمریکا، اروپا و هلند امروز	۲۱
فصل سوم: آموزش	۴۷
فصل چهارم: نمایش‌های تئاتر خیابانی جهانی اجرا شده در ایران	۶۹
فصل پنجم: گذری بر تئاتر خیابانی در ایران	۷۷
فصل ششم: سیرتشکیل کانون نمایش خیابانی	۱۰۱
فصل هفتم: نمایش‌های ایرانی و عناصر نزدیک به نمایش خیابانی	۱۴۷
فصل هشتم: تعزیه	۱۸۷
فصل نهم: نقالی	۲۴۷
فصل دهم: معرکه‌گیری و نظریه‌ها	۲۸۳
فصل یازدهم: نمایش میدانی	۲۹۷
فصل دوازدهم: نمایش تخته‌حوضی	۳۰۹
فصل سیزدهم: عناصر نمایش‌های آیینی برای نمایش خیابانی	۳۲۹
فصل چهاردهم: نمایش‌های خیابانی آئینی	۳۶۵
فصل پانزدهم: طرح و ایده و ساختار آن	۳۹۳
فصل شانزدهم: چرا کمدی برای نمایش خیابانی	۴۰۳
فصل هفدهم: چند تمرین از طرف کارگردان برای نمایش خیابانی	۴۱۷
فصل هیجدهم: نمایش‌های مولف	۴۵۵
فصل نوزدهم: نقد و نظریه	۴۸۹
فصل بیستم: «گذری برباب نمایش خیابانی»	۵۱۵
فصل بیست و یکم: بیانیه‌ها	۶۲۳